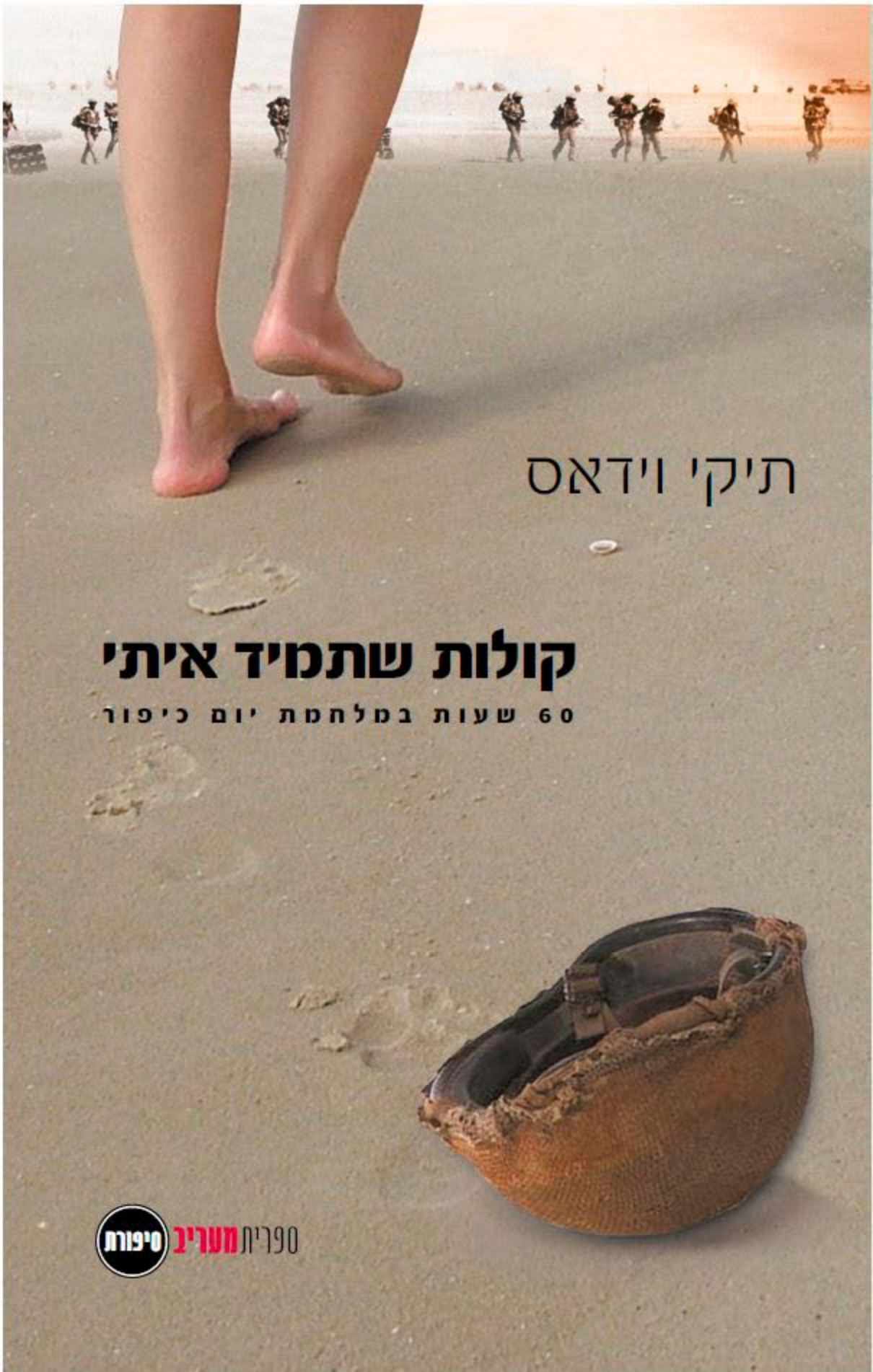

תיקי וידאס

קולות שתמיד איתי

60 שעות במלחמת יום כיפור

סיפורת **מעריב** 90

קולות שתמיד איתי

יש קולות שנחרטו בתוכי לנצח.

הייתי אלחוטנית בשרות חובה, בחמ"ל של בלוצה - בגיזרה הצפונית של סיני.

במלחמת יום הכיפורים אשר תפסה את כולנו בהפתעה, מצאתי את עצמי אלחוטנית יחידה בחמ"ל, מרכזת את כל רשתות הקשר שבגיזרה. מתמודדת מול קריאות המעוזים המותקפים, בקשות הסיוע, והדיווחים של הלוחמים, שגילו תושיה ואומץ לב בלתי רגילים.

הספר מתאר סיפור מלחמה – כפי שחוויתי ושמעתי דרך רשתות הקשר, במהלך המלחמה.

הקולות והקריאות האלה, שבים ועולים ... הקולות שתמיד יהיו איתי .

מוקדש לחברי האלחוטנים והלוחמים אשר נפלו במלחמה

תיקי וידס

* * *

קטע מתוך הספר - קולות שתמיד איתי - תיקי וידס

יום כיפור. יום כתום. שמש חמה ורוחות קלות של חמסין צבעו הכל בגווני שמש כתומים מסנוורים. לפעמים הימים היו צהובים ולפעמים אדומים. לסופות היו צבעים שונים בהתאם לחול, לשמש ולכיוון.

היום היה כתום נוטה לאדום. חם.

עוד שבת של כוננות, כמעט כולם נשארו בבסיס. המשכנו להתנהל בעצלתיים כיאה ליום ללא פעילות. נהנים מחוסר מעש, מהלכים עם ידיים בכיסים וחיוך של יום חופשי. מאז חודש מאי, נחתו עלינו כוננויות בזו אחר זו. נחתו ובוטלו. וכל כוננות עברה והפכה לשגרה רשומה ביומן המבצעים. כבר לא זכרתי אם נשארתי בבלוצה בגלל כוננות או בגלל ריתוק. ההתראות לא הצליחו לדחוק את אווירת החג והשלנו מעצמנו כל התנהגות של ימי החול. אחד אחד ובקבוצות התגודדנו ברחבת הספה שבפתח מגורי בנות. מישל ישיבה על הספה בגזקוף, לבושה חצאית מיני לבנה ונעלי סירה לבנות כשרגליה משוכלות ומוטות בחן מעט ימינה, ונופפה על פניה בעיתון בתנועות נסיכיות.

לידה, עמד קפוטה החובש בפיסוק, וידיו משולבות על חזהו ולרגליו נעלי בית משובצים עם רוכסנים. ברקו ושלוש שלום, קצין ההנדסה, שיחקו שח על ארגז תחמושת הפוך.

וגם יחזקאל בלט בלבשו הלבן והחגיגי. לראשו כיפה ולרגליו נעלי התעמלות לבנות, נשען על הספה עליה ישיבה מישל.

"יחזקאל, איפה גינצבורג?" שאלה מישל באיטיות מתחננת ונופפה עם העיתון על פניה.

"הוא לקח את מוני לסיור במעוזים, במקומי, אני צם ולא נוסע ביום כיפור", ענה.

יום כיפור, שישה באוקטובר, שבת בצהריים השעה היתה 13:45.

עדה ואני חזרנו מהמקלחת. שתינו עמדנו להתחיל משמרת צהריים. עדה הצפנית בחדר צופן ואני בחמ"ל. עדה פסעה לפני בצעדים קטנים ומהירים, בנעלי אצבע צבעוניות ומגבת כרוכה סביב שיערה הרטוב. קיפצתי בעקבותיה יחפה על החול הלוחט שצרב את כפות רגלי, מגבת תלויה סביב צווארי ובידי שקית עם בגדים מלוכלכים ותיק כלי הרחצה.

קפוטה התבונן ברגליים היחפות והעיר, לקול צחוקם של הסובבים, "תמי, תתחדשי, נעליים חדשות?" ניסיתי למצוא מקום מוצל לעמוד עליו, והצל היחיד שלא זז ממקומו היה של מישל שישבה זקופה על הספסל והמשיכה לנופף בעיתון.

מינה הבלונדינית יצאה מפתח המגורים בדרכה למקלחת וסקרה את כולנו במבט קצר כשהיא מצמצמת ומכווצת עיניים מפני השמש.

"יש מים חמים?" פנתה אל עדה ומיד ירתה לעבר הבנים, "מה זה פה כלבי שמירה של מגורי בנות? אין לכם משהו אחר לעשות?" ומבלי לחכות שעדה תענה, כבר הייתה בדרכה אל המקלחת.

"איזה מעצבנות. היא תמיד שואלת שאלה ולא נותנת לי לענות לה," רגזה עדה שאף פעם לא סבלה שאלות שנותרות ללא מענה. ובכל זאת ענתה אבל בשקט שמינה לא תשמע "מים חמים יש. קרים אין"

גם דנסקי, שבדרך כלל לא נהג להצטרף לחבורה הגיע לספה, נעמד ליד ברקו ושלוש שלום, והציץ לסירוגין בלוח השחמט ובמישל. תוך כדי נגס בתיאבון רב בתפוח עסיסי שהחזיק בידו.

הנגיסה הקולנית משכה את תשומת ליבו של יחזקאל שהתקרב אליו במהירות, חטף מידו את התפוח וזרק אותו בקשת אל מעבר למגורי הבנות.

"תגיד לי השתגעת? יום כיפור," גער יחזקאל.

דנסקי נראה מבולבל לרגע, "בסדר, בסדר, אבל אני לא צם."

יחזקאל קרב אליו בפרצוף מאיים "אתה לא צם?"

דנסקי נרתע והניד ראשו בשלילה.

"אז תכבד אחרים שצמים," פסק יחזקאל, "ביום כיפור, תאכל מתחת למיטה. שאף אחד לא יראה."

ליאות של יום כיפור חם במדבר סיני. היו שצמו והיו שלא. שום דבר לא היה דומה לאווירה המיוחדת של יום כיפור בבית, בירושלים. הארוחה המפסקת הגדולה עם כל בני המשפחה ולאחריה הברכות של אבא שהניח ידו על ראשו וברך כל אחד ואחד בנפרד והצפירה שפולחת את בתי העיר ומודיעה על תחילת הצום, ומכניסה מין יראה של יום תענית. ומאותו רגע ואילך, רק ביום כיפור, כל העיר לובשת אותה אווירה מיוחדת, על בתיה רחובותיה ואנשיה. האנשים לבושים לבן הליכתם איטית ודיבורם חרישי. וקול תפילה נשמע מבתי הכנסת מסביב. הניחוח של יום כיפור נספג בבתים וברחובות, ובזכרונות שלי. הרגשתי צביטה של געגוע.

פתאום רעש מנועים של מטוסים ניסר את האוויר וחתך בבת אחת את המחשבות. המטוסים נראו באופק הרחוק מתקדמים לכיוון שלנו.

"מטוסים ביום כיפור. הטייסים שלנו, אין להם אלוהים אלה," נעלב יחזקאל בשמו של עם ישראל.

הבטנו למעלה במטוסים ששינו כיוון במהירות.

"מתאמנים, זה בגלל התקרית שתהיה היום," אמר קפוטה בידענות מבלי אפילו להרים את ראשו.

"ביום כיפור? אין להם אלוהים אלה," כעס יחזקאל. "היי דנסקי, אתה מהמבצעים. איזה מטוסים אלה?"

הזמזום התחזק ושני המטוסים חגו ושבּו על עקבותיהם, הפעם ישר לעברנו. דנסקי הביט למעלה מוחמא, והחיוך נעלם מיד. הוא השתטח בזינוק על החול. "תתכופּו, מהר, מהר, אלה מטוסים מצרים."

כולם צחקו.

"מה נהיית פסיכי? מטוסים מצרים?" חייך קפוטה שעמד עדיין בידיים שלובות.

הבטתי למעלה, השמיים האדימו מעט ועננים קלים אדמדמים שהיו פרושים מעלינו יצרו מחזה מרהיב וחמים שאי אפשר היה להתעלם ממנו. המטוסים חגו גבוה מעלינו "שטויות," אמרתי בחוסר אמון, "זה לא יכול להיות מטוסים מצרים."

מישל קמה והתמתחה יחד עם הצל שלה. ושוב ניסיתי למצוא חלקת חול מוצלת שלא תצרב את רגלי.

ברקו ושלוש שלום, היו שקועים במשחק. דנסקי שכב על החול, מגונן בידיו על הראש. "תתפסו מחסה. זה רציני. אמרו שתהיה תקרית ירי בשעה שש. ברקו! שלום!" קרא אליהם.

"סתום ת' פה" צעקו לו השניים שהיו שקועים עמוק בתוך המשחק.

יחזקאל התבונן בשעונו "טמבל. עכשיו רק עשרה לשתיים."

ודנסקי מלמל לעצמו שוב: "הייתי צריך להיות באוניברסיטה עכשיו."

מישל סיימה להתמתח ותכננה להיכנס לנוח בחדר.

המטוסים התקרבו אלינו מנמיכים טוס. דנסקי, היחיד שהבין מה קורה רץ מספר צעדים משך אליו את מישל והשתטח איתה על החול.

"מהר, תשתטחו על הרצפה. אלה מטוסים מצרים," התעקש דנסקי.

"טוב, מה אתה עושה עניין. תיכף יגיעו המטוסים שלנו ויחסלו אותם," אמר קפוטה ונשאר בעמידתו האיתנה.

מישל כעסה וניערה את החול מבגדיה הלבנים..

יחזקאל הביט למעלה: "ביום כיפור? לא מבין. הם יושבים בשקט, דגים דגים. אנחנו

יושבים בשקט דגים דגים. למה פתאום להתחיל. למה?"

רעש המטוסים התגבר הפצצות נפלטו לעברנו ואף אחד לא זז. פיצוץ עז החריד אותנו. פצצה אחת נפלה לא רחוק מאיתנו והעלתה ענן עצום של אבק וחול. ומיד לאחריה עוד אחת. ההפתעה שיתקה אותנו למספר שניות. גם כשהתחלנו להגיב התנהלנו באיטיות עדיין מתקשים להאמין שמדובר בדבר אמיתי.

ברקו ושלוש שלום זינקו מיד ממקומם ופגעו בארגז התחמושת הריק. לוח השחמט הועף מעליו והם פתחו בריצה מטורפת לעבר בונקר החמ"ל.

"זאת התקפה", צעק ברקו תוך כדי ריצה, "כנסו לבונקרים. דנסקי, סע לקו תחזיר את מוני ותתייצבו מיד בחמ"ל."

מוני יצא למעוזים מוקדם יותר, בשעות הבוקר, כדי לצלם את הפעילות בצד השני. צילומים אחרונים לפני "התקרית" – כך קראנו לזה – תקרית שהייתה אמורה להתרחש בשעה שש.

המצרים הודיעו לאמריקאים, והאמריקאים הודיעו למנהיגים שלנו והמנהיגים למפקדי הצבא וזה מה שדיווח לנו המח"ט כשכינס אותנו באותו בוקר באמפיטאטרון של בלוזה. "אולי תהיה תקרית אש בשעה שש, מצד המצרים. לא להתרגש. לא להתרגש. אולי לא התייחסנו, אולי סמכנו, אולי לא האמנו. התפזרנו איש לדרכו ואפילו שכחנו מזה.

לפני שיצא למעוזים מוני שאל אותי אם אני רוצה להצטרף אליו לסיור. סיור קצר והוא כבר חוזר. לא רציתי. מוני לא ויתר: "בואי יהיה אקשן היום." סירבתי. לא ביום כיפור.

דנסקי זרק מבט אחרון במישל ורץ שפוף לג'יפ שחנה בסמוך. מישל קמה בבהלה ולא ידעה לאן לפנות. כששמעה את מנוע הג'יפ רצה לעבר דנסקי, הוא עצר לרגע הניח יד על לחיה והיא הניחה יד על ידו שהיתה על לחיה. דנסקי נסע למעוזים להביא את מוני. וכבר קרא לו בקשר לאתר אותו "פרפר א' פרפר א'..."

מינה הגיעה בריצה מהמקלחת, מגבת כרוכה סביב מותניה ודם מטפטף מהמרפק לאורך זרועה.

תוך כדי ריצה היא נתקלה ביחזקאל הנהג. יחזקאל שלא זז ממקומו מהרגע שנראו המטוסים המצריים, חיבק אותה ומלמל בהתרגשות "יש אלוהים."

לפתע הבחין בדם ליד המרפק והתחיל לצעוק בהיסטריה: "יש פצועה. פצועה מהפצצה, קפוטה מהר, חובש."

"זה לא מהפצצה, אידיוט" נרתעה ממנו מינה, "נפלתי כי נבהלתי."

"זוז, זוז, תשאיר אותה בשבילי" אמר קפוטה ששמח לטפל במינה והרים בבעלות את הזרוע המדממת.

"תוריד ת'ידיים שלך, גם כן עושה פוזה של דוקטור", רגזה מינה, ונעצה את מרפקה בינה לבין קפוטה, שלא נרתע והמשיך לטפל בה. הוא הוציא מכיסו בזריזות ערכה זעירה של עזרה ראשונה והפצע הקטנטן זכה לטיפול שפצעים גדולים ממנו לא זכו מאוחר יותר.

המטוסים שבו והתקרבו אלינו. רעש המנועים המתקרב הצמית את כולנו. לא יכולתי לזוז ממקומי. ועדיין לא התייחסנו או לא קלטנו מה שמתרחש, עד הסירנה.

סירנה מחרישת אוזניים שבקעה לפתע ממערכת הכריזה, הבהירה לנו בבת אחת את המצב והכניסה את כולם לפאניקה, יותר מההפצצה עצמה. וכששמענו את ההודעה ברמקולים סוף סוף קלטנו שקורה משהו רציני: "לרדת מיד לבונקרים. הפצצת מטוסים. לרדת מיד לבונקרים."

המטוסים חצו במהירות את מניפת העננים האדומים, ירדו נמוך והטילו פצצה נוספת.

שלוות יום כיפור נעלמה באחת. חיילים רצו לכל כיוון, כמו להקת נמלים שהופרעה מנוחתה. אחרים השתטחו על הקרקע, מסתתרים מאימת הסירנה שהיתה יותר מפחידה ומאיימת מהמטוסים שכבר התרחקו מאיתנו. ניקול ונטלי יצאו בהולות ממגורי הבנות, מסיימות בחיפזון להתלבש ועומדות בפתח מבלי לדעת לאן לפנות. אחריהן הגיעו שאר הבנות שנשארו בבסיס, חלקן עדיין בפיז'מות ומבט מופתע וחרד על פניהן. דנה לא נראתה בשום מקום.

הסירנה פסקה ונותרנו מבולבלים. "המצרים השתגעו?" מלמל יחזקאל, "אז מה לעשות?" פיצוץ נוסף מרוחק, נשמע ועשן לבן נראה בקצה הבסיס. יחזקאל קפץ ממקומו ורץ לכיוון הלשכה.

קצינת החן התרוצצה בין כולם וקראה לכל החיילות לרדת מיד לבונקר בנות. מערכת הכריזה קראה שוב ושוב לכיתת הכוננות לגשת מיד לעמדות.

המח"ט וקציני המטה חלפו לידנו, ממהרים לעבר החמ"ל, ובדרך נדחקו וניהלו ביניהם מאבק סמוי מי יגונן בגופו על הזמרת בעלת השיער האדום, שהגיעה לבלוזה ביום שישי בצהריים, כדי להופיע בפני החיילים שנשארו בחג בסיני ועכשיו מצאה עצמה עטופה מכל עבר בבעלי דרגות ששים אלי קרב.

יום כיפור. אני כמו רבים אחרים צמתי ופתאום באמצע היום, מישהו רוצה להרוג אותי.

ההפתעה השתלטה על כל תחושה אחרת בגוף, והחול הלוהט כבר לא צרב את רגלי היחפות.

דבר גרר דבר, לא היה זמן למחשבות, ולא היה זמן לרגשות. נשאבנו אחרי רצף האירועים.

וכבר הרגשתי בתוך אחד ממשליו של אבא - נניח שבאחד הימים אתה מטייל להנאתך ליד הנחל, פתאום איתרע לך נחש, הבהלה אוחזת אותך ואתה נאלם דום וגם מחמת ההפתעה. רוצה לנוס על נפשך אך רגליך אינן נשמעות לך. ובאותו רגע מגיע חתול וקוטל את הנחש, ובא הג'יפ לעבר החתול וליבך אצל החתול אך לא הושעת. והאוטו פוגע בחתול וקוטל אותו, וליבך מצר עליו. ולא די, הנה הוא ממשיך ודוהר ישר אליך, אתה נופל לאחור אל המים, ומציל עצמך, והג'יפ נעצר עומד ותלוי סנטימטר אחד ממך. ואתה את עצמך הצלת. לומר שעושין מעשה.

"ומה נפיק ליה מינא?" המשיך אבי כשהגיע למוסר ההשכל "מה יוצא מזה? אם אתה עומד ומתבונן, הרי שלא תלוי בכך. אם אתה עושה מעשה על פי נטיית ליבך ולא על פי המורא שבליבך הרי שאתה נוטל חלק בעולמו של הקדוש ברוך הוא. לעשות מעשה".

המטוסים חזרו לסיבוב נוסף של הפצצה. כמו זיכרון של מלחמה אחרת, ונפלטה מפי קריאה. "האורות. לכבות את האורות. האורות, צעקתי."

הפצצה. האפלה. לא לשכוח לכבות אורות. האפלה. מלחמה אחרת.

רצתי לחדר. רק דבר אחד היה לי בראש: לא להשאיר אורות. השלכתי על המיטה את כלי הרחצה והבגדים שהיו בידי, וכיביתי את מנורת הלילה שדלקה ליד המיטה. למרגלות המיטה נתקלתי בנעלים שהגרביים היו תחובים בתוכם, אספתי אותם ואז הבחנתי בדנה שישבה קפואה במקומה על מיטתה.

"דנה, דנה בואי מהר, יש הפצצה, קומי."

שוב נשמע פיצוץ עז. דנה לא זזה ממקומה.

"בואי, דנה מהר, יש תקרית ירי. דנה," משכתי אותה ביד אך היא לא נענתה לי.

"אני פוחדת מהערבים" מלמלה.

"מה כבר יש לדאוג," אמרתי בביטחון מלא, (ממש מצטטת את ברקו), "בטח תקרית קטנה ותיכף צה"ל יכנס לפעולה והכל ייגמר". משכתי את דנה בכוח החוצה ונתקלתי בקצינת החן שרצה מודאגת בין החדרים להוציא את הבנות. נערה קטנה עם פנים מנומשות וחיוך רחב שלפתע מצאה את עצמה אחראית לגורלן של כל הבנות שרובן היו בנות גילה ואפילו בוגרות

ממנה ובין רגע התבגרה לנגד עיני. עדה הצפנית, שרצה לידה, לקחה את דנה בידה והמשיכה איתה לבונקר בנות.

לחמ"ל, לחמ"ל. הייתי חייבת להגיע לחמ"ל. אבל לפני כן עוד חייבת להגיע לחדר האוכל לבדוק. אולי צריך לכבות את הכיריים, את הגז. ואולי אורות. התנועה בחוץ היתה רבה, רכבים ומשוריינים חצו את הבסיס מכל כיוון, וחסמו את דרכי. חיילים התרוצצו ונתקלו זה בזה וקצינת הח"ן המשיכה לקרוא בקול ניחר לחיילות ולאסוף אותן לבונקר הבנות. עקפתי את טור כלי הרכב, הגעתי כמעט לחדר האוכל בקצה הבסיס וכבר שכחתי לשם מה פניתי לשם. אורות. כיפור. הכל סגור אין מה לכבות. נעמדתי במקומי. הבנות מיהרו לבונקר הבנות ואני הרגשתי חייבת להגיע לחמ"ל, חייבת להגיע לחמ"ל. ישר לפני יצרה הרוח חרוט חול שהסתחרר באיטיות. נעצתי בו מבט וכל ההמולה בחוץ נמוגה, קולות האנשים ורעש המנועים ומערכת הכריזה, כלום לא חדר את בועת השקט שעטפה אותי. שמעתי רק את שריקת הרוח שהפיחה חיים בחרוט החול שלפני. בהיתי בו. לחמ"ל. היתה המחשבה שהתקבעה בראשי. אני צריכה להגיע לחמ"ל. והוא, החרוט, החל להסתחרר קדימה מתמרן ומתפתל בין המשאיות והמשוריינים בתנועה לוליינית שדונית מיומנת, כאילו מורה לי את דרכי ואני אחריו, משום מה. לפתע סטה מהדרך הקצרה שהיתה עמוסה והתרחק מתנועת האנשים וכלי הרכב. אני פניתי לחמ"ל. חיילים שיצאו עם כלי נשק מהאפסנאות חסמו את הדרך חזרתי על עקבי לעקוף והנה הוא שוב החרוט. ואני אחריו מהופנטת.

"תמי, רוצי לבונקר בנות, לאן את הולכת?" קראה אלי קצינת החן. לא עניתי.

"לחמ"ל", צעקה עדה במקומי.

"את לא יורדת לחמ"ל. לך מיד לבונקר בנות. זאת פקודה", קראה אחרי קצינת החן, "תמי, לך לבונקר אמרתי לך, את שומעת? תמי! תדעי לך שזה סירוב פקודה."

אולי זה לא בדיוק מה שהיא אמרה אבל כבר התרחקתי.

שמעתי אותן כהד רחוק. ורצתי לחמ"ל. פנקס הקמוקין נשמט מכיסי מבלי שהבחנתי. זה הפנקס שבו נרשם כל שבוע, שלקחנו כדורים נגד מלריה.

נשמע פיצוץ די קרוב. הבטתי לרגע בעשן שהתרומם מאחורי חדר האוכל. החול באוויר טשטש את הראיה המשכתי לרוץ, עברתי את מגרש ההסעות חציתי את הסדנה ואת מגרש הכדורסל ורצתי ורצתי... וכמעט התנגשתי שוב בתותח שעמד במרכז הבסיס.

לפתע נשבה רוח חזקה בגבי והניעה אותי קדימה, נתקלתי ברגלי והמשכתי עוד כברת דרך קצרה וכבר הייתי קרובה לחמ"ל. צעדתי לכיוון הפתח כשחרוט החול הגיח לפתע מהצד הסתחרר לאיטו עוד שניות ספורות קרוב לפתח החמ"ל לפני דעך והתפזר על שקי החול שכיסו את הבונקר. נכנסתי פנימה, ונשאבתי אחרי רצף האירועים שהותיר לי מעט מאוד זמן להיות מופתעת.

* * *

החלקתי חסרת נשימה במורד הבונקר. ברקו עמד בצומת החמ"ל וכשהבחין בי עשה עצמו מעיין במסמכים שבידו.

"ברקו, מה קורה?" הנשימות שלי היו קצרות וחטופות.

"סתם תקרית קטנה, מה את מתרגשת, תיכף הכל ייגמר."

"אבל אמרו שהתקרית הזאת תהיה בשעה שש, עכשיו רק שתיים."

"נו, זמן זה לא זמן אצל המצרים האלה," טפח ברקו בשתי אצבעות על שעונו ולא הסתיר את ההתפעמות והחדווה שמילאו אותו לקראת המשך האירוע שהתרגש ובא עלינו. קורה משהו. כמו כולנו גם הוא לא קלט עדיין מה באמת קורה.

הצצתי מעבר לכתפו לחדר המבצעים. המקום רחש וגעש. את הפיקוד תפסו עכשיו המח"ט וקציני המטה ועוד עוזרים ונספחים והמקום הצר והארוך, בקושי הכיל אותם. ביניהם גם הזמרת אדומת השיער. צ'רני המזיע עמד צמוד אליה, שקוע בשיחות טלפון ומדי פעם מעיף בה מבט ומוודא שהוא משאיר עליה את הרושם הנכון. רב סרן בעיצומה של מתקפת אויב. לא פחות מזה.

נראה היה לי שעם כל הקצינים שהסתובבו שם, ברקו נדחק קצת החוצה.

"תבדקי מה קורה עם מוני ודנסקי," פקד עלי ברקו, "הם עוד לא חזרו. שיגיעו לכאן תיכף ומיד."

"וגם גינצבורג איתם, נכון?"

ברקו הנהן ושוב הדגיש בקול מבצעי: "שיגיעו לכאן תיכף ומיד," אמר ונקרא על ידי אחד הקצינים הבכירים יותר שמילאו את הבונקר לסמן משהו על המפה שהיתה תלויה שם, משימה שבדרך כלל בוצעה על ידי מוני ודנסקי, שאיש לא ידע עכשיו היכן הם נמצאים.

"אולי נגיד להם שיגיעו אחרי שהתקרית תיגמר," הערתי לפני שהלך, עדיין בטוחה כל כך שעוד כמה שעות יירגעו העניינים והתקרית תחלוף ותישכח. אמרתי ונכנסתי ישר לבונקר הקשר.

מיד בכניסה נהדפתי לאחור מעוצמת הקולות. כל מכשירי הקשר פעלו בבת אחת. קולות ירי והפגזה כבדה יחד עם רעש שרשראות הטנקים וקולות הלוחמים, צעקות ופקודות וקריאות לעזרה. כל אלה כמו חברו יחד לגל קולות ענק שהוטח בי בבת אחת במלוא עוצמתו. נהדפתי לאחור ועיני נפערו.

"הוא בוער. תוציא אותו. תוציא אותו. מהר הוא נשרף."

"תלם... תלם" הקריאות היו מקוטעות, מטחי יריות וקריאות לסיוע.

"כאן כתובה... מותקפים... סירות האויב, מפרקת... תגבורת... כאן לחצנית... מילאנו..."

"רוץ, רוץ... זה מתפוצץ. תוריד ת'ראש. תוריד ת'ראש."

מישהו בכה וצעק "אל תמות, אל תמות לי."

והקולות עמדו ביני לבין המכשירים כחומה גבוהה. הבטתי במכשירי הקשר ולא יכולתי לגעת במיקרופונים. זה לא קורה. לא, זה לא קורה, לא יכול להיות. זה לא קורה. תיכף הכל ייגמר. עדיין לא התאוששתי מהמטוסים המצריים ומהפצצות שנפלו בבסיס שלי ופתאום כל קולות המלחמה האלה. ושוב נעצתי מבט במכשירי הקשר שהעבירו לבונקר שמץ ממה שהתחולל בחוץ.

"רופא, איפה הרופא... תלם... התקפה... תלם..."

המיקרופונים השתלשלו מהדלפק מטה, תלויים על הכבל המסולסל שחיבר אותם למכשירים וכמעט נגעו ברצפה. מיקדתי מבט במיקרופון האמצעי שמשום מה עדיין התנוודד קלות.

עשיתי עוד צעד ובפינה המרוחקת, ליד פתח החירום שבקצה הבונקר, הבחנתי ברונית הקשרית שישבה מקופלת על הרצפה ראשה כפוף אל ברכיה וכפות הידיים אוטמות את אוזניה.

שאלתי מה קרה ואם היא צריכה משהו. אולי מים? היה הדבר הראשון שעלה בראשי. רונית לא הגיבה ואני רצתי להביא מים. כשלא יודעים מה לעשות, מביאים מים. ניסיתי להרים את ראשה. היא הביטה בי ושוב לא הגיבה אלי. השקיתי אותה אבל המים נזלו מזוויות הפה. ניגבתי את פניה עם המגבת שנותרה על צווארי עוד מהמקלחת. ניסיתי להרים אותה מהרצפה ולא הצלחתי.

פזלתי לכיוון המבצעים. אנשים נכנסו ויצאו בבהילות. הטלפונים צלצלו כל הזמן, והמקום היה צפוף ממפקדים. כולם דברו, התווכחו והתרגשו.

"אורקל... סיוע... כאן מילאנו... תגבורת... מעוז כתובה... אוויר."

קריאות העזרה מהמעוזים גברו מרגע לרגע. קריאות מקוטעות, לא ברורות, דיווח עלה על דיווח. ניגשתי למכשירים, והרמתי בידי את המיקרופון. למה נדמה לי שדווקא היום הוא כבד יותר מתמיד? באותו רגע נשמע פיצוץ עז בחוץ. נהדפתי לדופן הבונקר, המיקרופון שהיה עדיין בידי נמשך איתי והחוט המסולסל שחיבר אותו נמתח, עד שנשמט מידי באחת, הסתלסל בחזרה ונותר רפוי, משתלשל מהדלפק. המנורה הבהבה, וחול נשפך מהתקרה הישר על ראשי ועפעפי ולרגע הכל היטשטש.

שפשפתי את העיניים חזק עד שהאדימו ופניתי לרונית שעם הפיצוץ השמיעה קריאת מצוקה. קודם לטפל ברונית אחר כך לענות לקשר, שכנעתי את עצמי, אולי בניסיון להתחמק מהבעיה האמיתית. זו שעלתה מתוך הקריאות ממכשירי הקשר. מצחה היה חם, כל גופה בער מחום.

ניסיתי לנער אותה, "רונית, רונית? את לא מרגישה טוב? את יכולה לקום?"

ורונית התכנסה יותר ויותר בתוך עצמה עד שראשה נעלם בין ברכיה, וכמעט לא נראה, וידיה מכסות עליו.

"תלם... אש נון טית... כבדה... תגבורת."

ברקו נכנס. "נו, הודעת כבר למוני ודנסקי? הם בדרך?"

הנדתי לשלילה. "ברקו, רונית לא בסדר, צריך להוציא אותה מפה."

"תעזבי אותה. היא לא מפריעה..."

"לחצנית... האויב... בשולי... המעוז... הפגזה, דחוף, תגבורת."

המצב בלחצנית נשמע קשה יותר מאשר במעוזים האחרים. ביקשתי מברקו שיענה להם, אבל הוא מיהר ונעלם במבצעים. נשארתי לבד.

הבטתי שוב ברונית שעתה הניעה את ראשה מצד לצד וידיה עדיין על אוזניה.

ההפגזה הכבדה על המעוזים נשמעה היטב בקשר. המילים תגבורת וסיוע חזרו שוב ושוב. במבצעים כולם נראו עסוקים, ואף אחד לא ניגש לדבר עם המעוזים בקשר. ניגשתי למבצעים, נדחקתי פנימה בין עשרות המפקדים ופניתי למח"ט.

"המח"ט, המעוזים, לחצנית. הם מותקפים, מבקשים תגבורת. דחוף." אמרתי כאילו אני מחדשת משהו.

המח"ט דיבר בטלפון ועצר בידו את שטף המילים שפרץ ממני. "לא עכשיו," סינן בחטף והמשיך לדבר בטלפון.

רצתי חזרה לקשר ובצומת נתקלתי ביחזקאל הנהג.

"יחזקאל, טוב שאתה כאן. אני צריכה טובה," דברתי במהירות ומשכתי אותו לקשר ולזעקות. "לחצנית... דחוף... כתובה, מבקשים סיוע של הציפורים, עבור."

"מה זה סיוע של ציפורים," שאל יחזקאל וגיחך.

"ציפורים זה קוד למטוסים. חכה רגע אני צריכה אותך," אחזתי בחולצתו שלא ילך.

"תמי," יחזקאל השפיל לרגע מבט ואחר כך הביט לתוך עיני. "גינצבורג?"

הנדתי לשלילה. "לא יודעת."

"לא שמעת ממנו כלום?"

"תיכף אני אבדוק. יחזקאל, קח את רונית לבונקר בנות. בבקשה."

"אני? עכשיו?" אי אפשר היה שלא לחייך למראה הפרצוף שעיווה יחזקאל בתגובה.

הנהנתי. ובאותו רגע, כמו להכעיס, נפל פגז נוסף, המנורה הבהבה, וחול נשפך מהתקרה.

"עכשיו! באמצע ההפגזה את רוצה שאני אקח אותה לבונקר בנות?"

הנהנתי.

"איך את רוצה שאני אקח אותה בדיוק? על הגב?"

"לא. על הידיים," עניתי. והקשבתי לדיווחים מהמעוזים.

"תלם כאן כתובה, לאן נעלמת? ... תודיעי בודפשט... מצפון... כאן לחצנית... תגבורת."

"תלם, תלם, האם שומעת? איפה את לעזאזל," שמעתי את קולו של רוני הקשר.

ניגשתי לענות לקריאות בקשר ומיד כולם ענו ודיווחו בבת אחת, מקוטעים... לא ברורים.

לא ידעתי מה להגיד להם. הקריאות והצעקות בקשר התגברו.

ניסיתי להרים שוב את רונית והבטתי ביחזקאל שמיהר להשיב.

"אני לא יכול, אני בתפקיד."

חייכתי. "תודה יחזקאל, אני לא אשכח לך את זה... בוא תעזור לי." יחזקאל עדיין חבש את הכיפה לראשו, "יום כיפור, זאת מצווה," הוספתי.

יחזקאל נעתר ועזר לי להרים את רונית שרגליה כשלו, ותוך כדי חיקה אותי. "אתה בן אדם טוב יחזקאל, נכון מאוד. אתה פראייר יחזקאל, צא להפגזה, תסכן את החיים שלך, יחזקאל אתה בן אדם טוב."

רונית כמעט ולא הגיבה.

הנחתי יד על כתפו של יחזקאל, "אבל אתה באמת בן אדם טוב, ואף פעם לא היית פראייר."

"גינצבורג," הזכיר לי יחזקאל בקול מאומץ, תחת כובדה של רונית, לפני שיצא מהחמ"ל, "הוא נסע במקומי, אני הייתי צריך להיות שם."

הבטחתי לבדוק עד שיחזור ויחזקאל לקח את רונית לבונקר הבנות.
הרמתי את כל המיקרופונים של מכשירי הקשר שחזרו למשקלם הרגיל וקראתי לכל הרשתות
בבת אחת.

"תחנות תלם כאן תלם, אתם נשמעים מקוטעים, אל תדברו בבת אחת. מילאנו המתן,
בדפושט ומפרקת המתן, עשת המתן, לחצנית כאן תלם עבור."

סמי, הקשר של לחצנית נשמע עכשיו ברור: "תלם איפה את? כאן לחצנית, אנחנו מותקפים
מכל עבר..." סמי הספיק עוד לדווח שמפקד המעוז נהרג לפני שפיצוץ חזק קטע אותו.

קראתי שוב ללחצנית ולא הייתה תשובה. סמי הקשר הגיע אלינו, לפלוגת הקשר בחטיבה
ומיד נשלח לסבב תורנויות במעוזים, ולכן לא הכרתי אותו היטב – בחור גבוה, שחום עם חיוך
של גומות חן. ועכשיו הוא נקטע... האם נפגע?

שאר המעוזים ענו לי בזה אחר זה, כולם דיווחו על הפגזה כבדה, ששמעתי היטב דרך
מכשירי הקשר. את השריקות וההתפוצצויות. שמיל, הקשר שהחלפתי בתורנות כדי שיוכל
ללכת להופעה של יהורם גאון, ירד מיד אחרי ההופעה למעוז כתובה. עכשיו דיווח על מאות
חיילים מצרים שחוצים בסירות את המים.

סירות במים? כבר לא היה זמן לתהות. ההפתעה הפכה לשגרה.

כששמיל דיבר, שמעתי ברקע את קולו של מפקד כתובה מחלק הוראות לחיילים: "תעלו את
התחמושת לתעלות ותירו. אל תתנו להם להגיע... תוריד את הראש... אל תתנו להם להגיע
אלינו, תפעיל את המקלע. הוא תקוע!" צרור יריות.

ומבודפשט שעל הים דיווח צחי הקשר על כוח גדול של מצרים, הרבה סירות במים, והם
מבקשים סיוע ארטילרי. מטח יריות נשמע בתגובה.

מישהו ממפרקת צעק: "תגרור אותו, תגרור אותו, הוא נפגע... רופא, רופא."
"הרופא נהרג."

"רופא רופא..." התעקש הקול. ומישהו צעק חסר סבלנות. "הרופא נהרג. מת. אין רופא.
תוריד ת'ראש!!"

תיכף יגיע חיל האוויר שלנו והכל ייגמר. אמרתי שוב לעצמי.

רוני, הקשר ממילאנו, הודיע שהצליחו להדוף התקפה והם שולטים במצב.

ושמיל מכתובה נשמע בהול ודיווח שמפקד המעוז נפצע קשה, ומשנה כתובה מטפל במצב.

זה אותו מפקד שרק לפני כמה דקות - שנראו לי כמה שעות או כמה ימים - צעק בקשר
לכולם להוריד את הראש כדי שלא ייפגעו מהאש הצולבת שניתכה עליהם. אבל לעצמו
כנראה הרשה להרים את הראש. עכשיו הוא פצוע קשה.

המחליף שלו נשמע בעל תושייה שלקח מיד את העניינים לידיים. מהפקודות הקצרות שנתן
דמיינתי לעצמי בחור רזה ומהיר, עם עיניים בהירות ופנים נחשקות. משנה כתובה

ואז קראו לדניאל ברשת הטנקים. לשמע הקוד של דניאל, החסרתי פעימה. "משנה תלתן כאן
שתיים בית עבור." סביליה, שתיים בית של תלתן, הטנקיסט ששבוע קודם לכן קטף לי
תמרים, קרא שוב ושוב לדניאל. דניאל לא ענה. בבקשה תענה, בבקשה תענה. סביליה קרא
למג"ד הטנקים שגם הוא לא שמע אותו. בקשתי מסביליה שימתין וקראתי לדניאל, יש סיכוי

שעם האנטנות הגדולות של החמ"ל, הוא ישמע אותי יותר טוב. קול מרוחק מקוטע ענה לי. לא הייתי בטוחה שזה הוא.

סביליה פנה אלי. "תלם היי, מזהה עשרות חיילי אויב, במרחק של כשלוש מאיתנו.

מה עשרות, מאות חיילים עומדים לעלות עלינו." ההפתעה נשמעה בקולו "מבקש אישור לירות."

עיני נפערו. מאות חיילים מצרים? מאיפה? מתי הם חצו את התעלה לצד שלנו?

אישור לירות? הוא נמצא מול מאות מצרים חמושים. אולי אסור לפתוח באש, אולי גם עכשיו אסור להרגיז את המצרים?

הבטתי לעבר המבצעים וקראתי לדניאל. דניאל נשמע מקוטע. העברתי לו את ההודעה מסביליה.

ברקע היה רעש מחריש של הפגזים והטילים שנורו שם בחוץ. שם בחוץ, דניאל וכל הטנקיסטים, שם בחוץ בתוך התופת, מול כל הנשק והטילים של המצרים. שייגרמר כבר.

פתאום התגבר קולו של דניאל והוא נשמע צלול וחזק. גם סביליה שמע אותו, ולא היה צורך בתיווכי "שתיים בית, כאן משנה תלתן," נתן דניאל פקודת אש, "שים לב. בחזית, אלפיים, על הסוללה, לגזרותיכם אש. סוף."

ומג"ד הטנקים הוסיף: "תחנות עשת, שימו לב, כאן קודקוד עשת, להדוף את ההתקפה בכל מחיר. להדוף את ההתקפה. קדימה עשת. בהצלחה."

רציתי להגיד לדניאל משהו אישי קרוב, ולא אמרתי.

ומשנה שמיר, שזה יואב, החבר של דניאל, הודיע שהטנק שלו תקוע בביצה, בצומת לכסיקון. והוא מתפנה ברגל.

לחצנית עדיין לא ענו.

ברשת קשר שלישית דיווחו מסיירת שקד שהם מוכנים ויוצאים למשימה.

ברקו נעמד בפתח ונראה פחות בטוח בעצמו מקודם.

"סיירת שקד יצאה למשימה," הודעתי.

"שמעתי. נו, מה עם מוני ודנסקי איתרת אותם?"

"אוי, עוד לא... רגע."

"מה עוד לא? מה עוד לא?" הרשה לעצמו ברקו לצעוק מהמקום של 'הנה פישלת'

ובפוזת של 'מקרה חירום',

"הם מסתובבים שם בשטח, ואני צריך אותם פה," המשיך וחיזק את כעסו בהגזמה ומתוך כך גם פלט, "מה את מטומטמת?"

שמעתי את המלה והסתובבתי בתנועה חדה לעברו ואם יש כזה דבר

עיניים רושפות, אז העיניים שלי רשפו באותו רגע. יכולתי להרגיש את הניצוצות.

ברקו נרתע חצי צעד לאחור והביט בי "טוב..." התחיל להגיד.

"צא מפה!"

ברקו השפיל את מבטו והרים ידיים, "טוב, הגזמתי, אבל צריך לאתר אותם כבר", אמר בנימה חצי מתנצלת.

"פשוט צא מפה", אמרתי בקול של גחלים לוחשות.

"אני מתנצל, טוב אני מתנצל. אני יוצא", ברקו יצא ואני נשמתי עמוק לפני שקראתי למוני ודנסקי.

"פרפר א' כאן תלם עבור. פרפר א', פרפר א', האם שומע עבור?" קראתי להם שוב ושוב, הם לא ענו. האם דנסקי מצא את מוני? וגניצבורג? איפה הם?

ברקו התהלך ליד הפתח ולא נכנס אבל אוזניו היו כרויות למכשירים.

"אנסה שוב אחר כך", זרקתי לעברו "הם בטח ירדו כבר מהרכב ואין להם מכשיר קשר", ניסיתי להסביר לעצמי יותר מאשר לברקו. "רגע, אל תלך", עצרתי אותו,

"תקשיב למעוזים. הם זקוקים לתגבורת. מה עם תגבורת?"

"תגידי להם שהתגבורת בדרך."

ואני אמרתי. הבטחתי שהתגבורת בדרך, בקשתי שיחזיקו מעמד, והם החזיקו והמשיכו להילחם, סומכים על כל מילה ועל צה"ל מאחוריהם. מלאי תקווה מכל הבטחה שהתגבורת תגיע, וממשיכים להדוף את ההתקפות. קבוצת חיילים קטנה בכל מעוז, מול מאות אולי אלפים של חיילים וטנקים מצריים, קבוצה של מילואימניקים מהחטיבה הירושלמית.

טנק שהיה בדרך ללחצנית דיווח שנפגע, טנק נוסף הודיע שהכלי תקוע. לחצנית נותרה ללא תגבורת. הטנקים של הגדוד נפגעו בזה אחר זה. עשת היה גדוד הטנקים היחיד בגזרה כולה, עכשיו נשאר פחות מגדוד.

את דניאל לא שמעתי.

ומושיק הביישן דיווח מאורקל ונשמע אופטימי: "אל תדאגי, אצלנו בסדר גמור, שולטים במצב."

איחלתי בהצלחה. קראתי שוב ללחצנית אולי בכל זאת הם שומעים אותי. כן, שומעים רק שאין להם זמן לענות לי. הם בדיוק הודפים מתקפה נוספת של מאות חיילים מצרים שמטפסים על הסוללה שהקיפה את המעוז ועכשיו הם זקוקים דחוף לתגבורת. רצתי לדווח למח"ט.

"תגידי להם שמארגנים להם תגבורת", ואני שוב אמרתי להם שהתגבורת בדרך, תחזיקו מעמד. ובלחצנית המשיכו להילחם בלי מפקד, בלי תגבורת, ואני חשבתי שהנה כבר, תיכף, מיד חיל האוויר שלנו יגיע. הטייסים שלנו, הם שיצילו את המצב.

וסביליה, הפעם בלי תיווכי, דיווח לדניאל על פגיעות באויב כשפיצוץ עז קטע אותו.

דניאל הודיע לסביליה שהוא בדרך אליו.

"...חיילי אויב, מותקפים... האווירי, בקול המקוטע זיהיתי את סמי, הקשר של לחצנית.

"לחצנית כאן תלם, תחזיקו מעמד, שולחים אליכם תגבורת. הטנקים בדרך אליכם." הטנקים היו בדרך אליהם ואל מפרקת ואל כתובה ואל מילאנו. היו בדרך אבל לא עברו את מסך האש הכבדה שניתכה עליהם.

מוקדם יותר באותו יום בערך בשעה אחת, התקשרתי לדניאל. אריק, קצין המבצעים מחמ"ל הגדוד הודיע לי שאין אף אחד בפלוגות. הטנקים כבר יצאו, בפקודת הסמח"ט, התקדמו

לעבר התעלה כדי להתמקם בסנפירים שלהם, העמדות משם היו אמורים להגן על המעוזים. אלא שיד מכוונת, דאגה לתרחיש אחר. מישוהו, לא ברור מי, לא רצה להרגיז את המצרים והטנקים קיבלו פקודה מיידית לחזור לדקליות. הם הגיעו חזרה לדקליות בדיוק ברגע שבו הגיחו המטוסים והחלה ההפצצה, ההפגזה על המעוזים וחציית התעלה, וכבר היו צריכים לחזור שוב לסוללות ההגנה על המעוזים. אבל כבר אי אפשר היה להגיע לשם. רוב הטנקים נפגעו בדרך. ובכך כנראה, נחרץ גורלם וגם גורל המעוזים שחיכו לתגבורת.

ממפרקת דיווחו שסירות נוספות עם עשרות חיילים מצרים חוצות את התעלה והם מנסים להדוף אותם. לא זיהיתי את הקשר. לא ידעתי מי נשלח למפרקת, ועוד פיצוץ חזק נשמע בקשר. מאוחר יותר הסתבר שהקשר הסדיר מהפלוגה שלנו, איזק, עלה להילחם בתעלות של המעוז והקשר המילואימניק החליף אותו בבונקר.

קולות הנפץ העזים מילאו את החלל הצר של בונקר החמל ונספגו בכתלים המבוצרים שלו. צרורות של יריות. ושוב אותו קול עקשני

"תגרור אותו, תגרור אותו, הוא פצוע..." קרא הקול המונוטוני, מתעקש לא להרפות מהחבר המדמם ששוכב לידו. "חובש... חובש... איפה הרופא", וענה לו הקול חסר הסבלנות מקודם "הרופא נהרג!"

"תקרא לרופא."

"הוא נהרג. אתה לא מבין? הוא מת. וגם הוא מת, הוא לא צריך רופא, עזוב אותו."

"איפה הרופא? הרופא."

"הוא מת! מת!!!"

זה לא קורה. תיכף זה ייגמר. חיל האוויר.

* * *

הטלפון צלצל. זאת הייתה עדה.

"זאת מלחמה, זאת לא תקרית," צעקה עדה בהתרגשות בטלפון, "עבדו עלינו בעיניים."

"זאת מלחמה? באמת?" עדה אמרה מפורשות את מה ששמעתי בקשר ממילא, וסירבתי להבין עד עכשיו.

"עדה, איפה את?"

"אני בחדר צופן, כרגע פענחתי שדר שהגיע מהמטכ"ל. זאת מלחמה. גם הסורים התקיפו,

בצפון, מתנהלים שם קרבות קשים מאוד."

"גם הסורים? אז זאת ממש מלחמה?!" אמרתי.

"אני אגלה לך סוד," הוסיפה עדה "כנראה שגם העיראקים יצטרפו. המצב לא טוב.

אנחנו מוקפים מכל כיוון. תמי, אני שומעת את הקולות בקשר, מה קורה שם?"

"עדה, אני אדבר איתך אחר כך." סגרתי.

"... עשרות חיילים עולים עלינו... תעזרו לנו. תגבורת. תשלחו תגבורת הם נכנסים בשער המעוז..." קראו מלחצנית. קול חדש, הפעם זה לא היה סמי הקשר. מה קרה לו? וברקע נשמעה ההפגזה ומטחי הירי הקרובים.

ברקו נכנס לשאול אם הלוחמים של סיירת שקד חזרו ואני אמרתי "ברקו זאת מלחמה."

ברקו הביט בי והרים גבות.

"זאת לא תקרית. זאת מלחמה. ממש מלחמה," אמרתי.

"בוקר טוב לך. קלטת?"

"אתה קלטת?" הטחתי בו.

"מסכנים, מטרטרים אותם כל היום," חיקה אותי ברקו, "נו גם עכשיו את מרחמת עליהם?"

"בייחוד עכשיו," קנטרתי.

ברקו הרצין. "יש שם לפחות שתי דיביזיות מצריות. זה לא פשוט."

"ברקו זה מפחיד. הם ממש עולים עלינו. זה לא נגמר. אתה יודע איפה התגבורת?"

הוא עמד מולי, פניו נעוצות בקולות שבקעו ממכשיר הקשר ולרגע נדיר אחד ראיתי ברקו נטול ציניות והומור. חשוף. חסר אונים ומעט מפוחד. נער בן עשרים.

"המלחמה הזאת תהיה קשה," אמר, "אני לא יודע איך נצא ממנה. כל המדינה שלנו בסכנה."

"המדינה בסכנה" חזרתי על המילים של ברקו ובפעם הראשונה הרגשתי פחד אמיתי.

מסיירת שקד דיווחו שהמשימה הסתיימה ואין נפגעים. שמעתי, אמר ברקו ויצא במהירות.

השליש, שקודם לכן הסתובב חסר מנוחה במסדרון, נכנס לקשר ומלמל לעצמו "אני חייב להשיג לי קלצ'ניקוב."

יחזקאל הציץ מהפתח, "גינצבורג?" שאל בדאגה ואני הנדתי לשלילה.

לפתע נשמעו בקשר קריאות וצעקות שהפחד נשמע בהן, "הם בפנים, הם בתוך המעוז הם רוצחים אותנו תעזרו לנו..."

ברקו מיהר לחזור.

צעקה קטעה את הקריאות ושוב "תלם.. לחצנית... הוא מת, תעזוב אותו. תעזוב אותו. הוא מת."

ברקו, יחזקאל והשליש הצטופפו ליד המכשיר.

"זה מלחצנית. אי אפשר לעשות משהו? ברקו. אפשר לשלוח להם איזו שהיא תגבורת? חייבים."

לא חיכיתי לתשובה. רצתי למח"ט, ברקו רץ אחרי.

"המעוזים צריכים סיוע של חיל האוויר, אפשר לשלוח להם מטוסים?" פניתי למח"ט. "קודם כל ללחצנית. המצב שם קשה." ציינתי בבטחון מאמינה שהדיווח חשוב לצורך הסיוע.

המח"ט דיבר בשני טלפונים בו זמנית והתעלם ממני. מישהו קרא מתוך המבצעים "המטוסים בדרך,"

"תגידי להם שהמטוסים בדרך," הדגיש גם ברקו שהאמין במה שאמר.

רצתי חזרה לקשר. "תחנות תלם, תחזיקו מעמד, הציפורים בדרך. אומרת שנית, הציפורים בדרך, תחזיקו מעמד."

קראתי ללחצנית. לא היתה תשובה.

שריקה של פגז נשמעה מכיוון פתח החירום. עצמתי עיניים. החזקתי חזק בדפנות הדלפק וחייתי. הכרתי את השריקה הזאת מהמלחמה הקודמת, בירושלים. שריקות הפגזים מפחידות יותר מהפיצוץ עצמו. כל עוד הן נמשכות, הן מושכות איתן חוט של פחד שעובר לכל אורך הגוף ונעלם רק לאחר הפיצוץ.

הפיצוץ הדף אותי מעט, משכתי בדפנות ונצמדתי שוב לדלפק. ענן אבק חדר מפתח החירום. חול נשפך מהתקרה, הושטתי את ידי ונתתי לחול ליפול לתוך כפות הידיים. לא על המכשירים.

המפקדים במבצעים התגודדו סביב המפה והתייעצו ביניהם, התרוממתי על קצות האצבעות, והצצתי מעל לכתפיהם במפה. היו שם הרבה סימונים שחורים ואדומים שנראות מאיימים.

חזרתי למכשירי הקשר והקשבתי לדיווחים ולקריאות.

"...פצוע, הוא פצוע, חובש, מהר. מהר הוא מאבד דם. חובש! חובש! הם מתקרבים.

תפעיל את המקלע..."

הרגשת חוסר אונים עמדה להשתלט עלי. היא לא ריפתה את ידי, רק הכעיסה אותי.

הטלפון צלצל. "עדה, לא עכשיו," אמרתי בלי להקשיב וקול חד של אשה נכנס לתוך המשפט שלי

"זאת לא עדה, ומה את עושה שם בכלל?" סגרתי את הטלפון. לא עכשיו.

"תלם כאן מילאנו, הדפנו את ההתקפה שולטים במצב. איך אצלך?" שאל רוני הקשר.

"כאן תלם, הכי טוב שאפשר," עניתי לרוני שהחזיר אותי לעצמי.

חשבתי על דניאל. איפה הוא נמצא? האם הוא נפגע? מה קרה לטנק שלו, לצוות? איך הם שורדים לבד מול הדיביזיה המצרית שרק אתמול היתה שם, ממול, מכבסת בגדים בתעלה ומנסה לדוג דגים, ופתאום הם כאן, מולנו. מול דניאל וכולם.

הרגשתי את החיבוק שלו, כמו באותה פעם כשעמדנו על הדיונה והרוח שרקה ויצרה

מערבולות חול סביבנו, ודניאל נעמד מאחורי, כך את זרועותיו סביבי והשעין את

סנטרו על כתפי.

קראתי ללחצנית. הקריאות הנואשות שנשמעו משם רק לפני כמה דקות גרמו לי לא לוותר. להתעקש ולהמשיך לקרוא להם.

הם לא ענו. ובכלל מה יש לי להגיד להם? הם נאבקים שם על חייהם ואני מבלבלת להם את המוח.

גם מוני ודנסקי לא ענו. וגם לא גינצבורג. הם נעלמו.

רצתי למבצעים "המח"ט, אין קשר עם לחצנית. חייבים לשלוח להם תגבורת? אולי ...

הם לא מחזיקים מעמד!"

המח"ט שנראה פתאום מודאג ודי אובד עצות עיסה את גבותיו ולא מיהר לענות.

ואני לא הרפיתי "המח"ט, המעוזים, המצרים עולים עליהם, יש נפגעים. צריך לשלוח להם תגבורת.

מה עם המטוסים שלנו? אתה יכול לדבר איתם בקשר?"

"לא עכשיו. תגידי להם שיחזיקו מעמד. אנחנו מארגנים תגבורת."

"תגידי שהתגבורת בדרך, "הוסיף ברקו ואני, עדיין האמנתי שתגיע תגבורת.

"אבל המצרים מגיעים כמעט לתוך המעוזים, "ניסיתי שוב.

"הסמח"ט סובב אלי את ראשו ואמר לאט "אנחנו יודעים."

המילים שנאמרו באיטיות נסכו בי ביטחון.

* * *

רב סרן צ'רני, שהשתדל לבצע את כל הפעילות המבצעית שלו סמוך מאוד לזמרת האדמונית ניגש להתייעץ עם המח"ט. הוא העיף בי מבט חטוף וסובב מיד את מבטו.

לא שכחתי אותו. זמן קצר לאחר האירוע בביצות נתקלתי בצ'רני בדרך לחדר האוכל. הוא חיך ואני, שמאז רק חשבתי והתלבטתי וכעסתי ותכננתי מה להגיד לו, חיכיתי לרגע הזה.

"אני רק רוצה להגיד לך, "התחלתי והוא מיד התקרב אלי וחיך לרוחב, "כן..."

"שאם עוד פעם אחת תתקרב אלי או תיגע בי, או באחת מהבנות בבסיס, אני ישר מתקשרת לאשתך."

הוא נסוג צעד אחד אחורה והביט בי בהפתעה. קצת מיתמם. קצת נעלב.

"אתה יודע שהבנות מספרות לי הכל, "אמרתי ולפני שהלכתי הוספתי "ואתה יודע שאני מסוגלת." וכדי לתת תוקף לדברי, הסתודדתי על כלום עם הפקידה של צ'רני ודאגתי שהוא יבחין בנו. מעולם לא העלינו בינינו את הנושא אבל נדמה היה לי שהפקידה של צ'רני שהסתובבה עם הבעה נוגה על הפנים התחילה לחייך.

יותר לא נתקלתי בו. ביחידות.

הביטחון שנסך בי הסמח"ט נעלם מיד כשחזרתי לקשר.

"תקפוץ מהר... הטנק נשרף... קפוץ, עכשיו!! אני... אני מוציא אותו."

מוטי, מפקד פלוגת הטנקים, הודיע שהוא בדרך ללחצנית. שמחתי לשמוע ממנו ושמחתי שתהיה תגבורת למעוז. 'שמחתי' זאת אולי לא המילה הכי מתאימה ברגעים אלה. המושגים שלנו קבלו אמות מידה אחרות.

"תחזור בשלום אמרתי, בבית הספר למשפטים מחכים לך."

"אל תדאגי, אצלנו הכל בסדר."

ויואב החבר של דניאל, והסגן של מוטי, שקודם לכן התפנה ברגל אחרי שהטנק שלו נפגע, הודיע שעכשיו הוא בדרך למילאנו.

איחלתי להם בהצלחה. ובאותו רגע חשבתי שהכל מסתדר. הטנקיסטים ממשיכים להילחם ויתנו סיוע למעוזים. כלומר, מי שנותר מהגדוד, שנפגע קשה. וממילא עוד מעט הכל ייגמר. התגבורת תגיע, המטוסים ייכנסו לעניינים ובא לציון גואל.

גם איתן המ"פ עלה לקשר. נזכרתי שבדיוק היום יש לו יום הולדת. עדה תכננה לו מסיבת הפתעה ביום כיפור במגורי בנות ואפילו הצליחה להכין מהופלים של השקם משהו שנראה כמו עוגת יום הולדת. גם אני השתתפתי בהכנות וביקשתי נרות ממש"ק הדת ששמח לדעת שאני מדליקה נרות בערב יום כיפור, ומרוב שמחה, ושלא כהרגלו, נתן לי חבילה שלמה.

* * *

יומיים קודם לכן ישבנו בדקליה של הגדוד. לילה מדברי עוטף, מעט קריר, השמים היו ללא עננים והכוכבים המרובים בלטו על רקע השמים השחורים. רק בסיני ראיתי שמים עם כל כך הרבה כוכבים. לא בירושלים ולא בתל אביב היו שמים כאלה. דנסקי הביא גיטרה והתחיל לנגן. תחילה לעצמו, בשקט, שיר של לאונרד כהן. לאט לאט התקבצו סביבו עוד ועוד חיילים שהצטרפו אליו לשירה. איתן המ"פ ואני ישבנו גב אל גב ואיתן סיפר לי בסוד שבעוד כמה ימים דווקא ביום כיפור, בשישה באוקטובר, יש לו יום הולדת. בן עשרים ושלוש. ומיד הוסיף, "אני אתגעגע לדיונות האלה. אנחנו עוזבים כאן למחרת היום."

שרנו בקול חרישי "לילה במדבר, ליד הטנק האפלולי. רוח מנשבת חרישית,"

וחיכינו דרוכים לצחוק בקטע הסולו של מוטי המ"פ. מוטי שם את ידו על לוח לבו, ושר בקול הבס שלו: "אהובתי שלי... תיכף, ירעמו התותחים..." ומיד בסוף המשפט צחקנו כצפוי.

מיד אחר כך, השתיק מוטי את כולם וסיפר שהוא עומד להשתחרר ונרשם כבר

ללימודי משפטים, באוניברסיטה העברית בירושלים. כולם מחאו כפיים. ושוב חיפשתי בעיניים את דניאל, למרות שידעתי שאין סיכוי שדניאל יופיע כאן. בזבז זמן מבחינתו.

שרנו על אהבה ועל נוסטלגיה, וגם קצת דיברנו. מושיק הביישן וסביליה הדליקו בצד מדורה, נבוכים מכדי לשיר עם כולם.

יוחנן המ"פ קם והכריז בעיניים נוצצות שגם הוא משתחרר מיד אחרי כיפורים, ונוסע לאוסטרליה. הוא הגה את המילה אוסטרליה ולנו זה נשמע כמשהו נכסף בלתי מושג.

דנסקי שגדל בארצות הברית התחיל שוב לנגן שיר באנגלית, הפעם של החיפושיות וכולם הצטרפו.

ומוטי שוב נעמד במרכז ושר סולו (את השיר של החיפושיות) בתנועות והבעות היתוליות. WHEN I'M 64 ומי שהכיר את המילים הצטרף אליו מדי פעם.

בזמן ששרנו שירים קסומים על אהבה וקיץ, מתחת לשמיים זרועי כוכבים, בין דקלים וטנקים, אולי המצרים הקשיבו לאום כולתום כמו אמיר מהמטבח, ואולי הם הלכו לישון מוקדם, כי מיד בבוקר הם כבר הורידו את ההסוואות וכיוונו את התותחים והטילים. והתכוננו 'לתרגיל'.

מכיוון שהיה קריר, איתן הניח עלי את מעיל הדובון שלו. למלחמה הוא יצא בלי מעיל.

* * *

"קודקוד עשת כאן משנה ספיר נע עם שני כבדים לכיוון מפרקת."
 איתן הודיע בקשר שהוא בדרך למילאנו, איחלתי לו מזל טוב. "נחגוג לך כשתחזור," הוספתי,
 והוא ענה "עשינו עסק. סוף."

יחזקאל נכנס לרגע והביט בי. הנדתי לשלילה.

"כאן שלוש בית של ספיר שקענו בביצות, יורים עלינו מכל הכיוונים. תוריד את הראש,
 תוריד את הראש. אל תקפל מדפים."

"תלם. כאן לחצנית," שמעתי פתאום את המעוז שנקטע ונעלם. עניתי מיד. צעקה חדה יצאה
 מהמכשיר וננעצה בי כמו יתד.

"אנחנו נכנעים... תוציא את הגופייה. את הגופייה הלבנה. תרים, תרים. הם יחסלו אותנו. הם
 מעל התעלות. נכנעים... הם ישחטו אותנו..." קולות הנפץ והפגזים מלחצנית נשמעו קרובים
 מאוד.

"קח אותו הוא פצוע, הוא פצוע... תלם נכנעים. תרימו ידיים. תוציא את הגופייה. תרים אותה
 שייראו. מהר."

"תלם כאן משנה תלתן עבור," קרא דניאל ברשת הטנקים ואני חטפתי את המיקרופון ומיד
 קפאתי במקומי. עקרב צהוב עמד במרחק מה ממני. עקרב גדול. צהוב!

זיעה קרה כיסתה את מצחי. רציתי לקרוא למישהו מהמבצעים אך פי נפתח ורק אימה יצאה
 מתוכו. הגוף נעצר. שמעתי את הקריאות בקשר ולא זזתי.

הבטתי ברגלי היחפות וניסיתי לאמוד את המרחק אליו ואז הוא זקר את זנבו למעלה ורץ
 מספר צעדים לעברי. הצלחתי לסגת מעט לאחור וקפצתי על הדלפק. הוא נעמד ביני לבין
 פתח החירום שהיה בקצה הבונקר. עמד וחיכה. אפילו לדניאל לא יכולתי לענות.

בתנועות איטיות לקחתי את היומן והשלכתי על העקרב שמיהר להיעלם בפתח החירום.
 נשמתי. הדופק חזר.

חשבתי לנעול נעליים אבל דניאל המשיך לקרוא ודיווח שהוא בדרך למפרקת.

"בדרך למפרקת רות..." אישרתי, והמשכתי את המשפט לעצמי, "ותיזהר, ותחזור משם, ואל
 תמות. רק אל תמות." ברקע שמעתי את קולות ההפגזה כבדה. מה עובר עליו עכשיו? עיני
 היו נעוצות עדיין בפתח החירום. רק שלא יחזור. העקרב.

מוטי המ"פ לא הגיע ללחצנית. משנה ספיר לא הגיע למפרקת ואיתן לא הגיע למילאנו.

גם דניאל לא.

קריאות העזרה מלחצנית הפכו נואשות מרגע לרגע. על רקע ההפגזה הכבדה נשמעה צרחה
 חדה, צרור יריות ואחריו רק שקט. היה ברור שהמצרים כבר נמצאים בתוך המעוז והם נעים
 תוך כדי אש מעל ובתוך תעלות הקשר שבהן נלחמים עדיין קומץ חיילים שלנו. רצתי לקרוא
 למישהו. "זה לחצנית, הם מחוסלים," צעקתי והמח"ט הביט בי במבט מיוסר והפעם גם לא
 אמר שאף אחד לא נכנע. הוא פשוט לא אמר דבר. ברקו ויחזקאל הגיעו מיד אחרי. גם
 השליש.

"תלם... כאן לחצנית... אני יורה, אני יורה."

"עזוב אותו הוא מת..." הקול היה מיואש וכבר לא ייחל לכלום.

"הוא שם," אמר יחזקאל, "גינצבורג. הוא שם במקומי."

בכי מלווה בהתייפחויות קטנות נשמע מלחצנית "אני לא יכול. אני לא יכול."

בקשר נשמעו שוב צורות הירי של המצרים. מהצעקות שנשמעו בקשר הבנו שהמצרים מחסלים את החיילים שנשארו בתעלות. כל צרור יריות שפרץ מהקשר ניקב גם אותי.

החזקתי חזק במיקרופון. להיות איתם.

"תלם. הם רוצחים אותנו. נכנעים. אל תירו. אל תירו. נכנעים! תרים כבר את הגופייה. כן. הגופייה הלבנה!!! תרים!!!"

והקריאות האלה נותרו עוד זמן רב בחלל האוויר ולנצח בתוכי.

וכבר לא נותרה שם עוד תקווה ובתוך השקט בקע עוד משפט אחד שהעביר בי רטט. מישהו קרא בקול רועד ובוטח: "שמע ישראל אדוני אלוהינו ה' אחד."

המשפט הזה. חנה ושבעת בניה. המשפט הזה! לפני המשרפות, לפני המוקד, לפני הפוגרום, לפני המוות. אז ועכשיו.

החזקתי חזק את המיקרופון. לא להרפות. ברקו רץ למבצעים.

"לחצנית נפלה," שמעתי אותו מודיע למח"ט ולשאר המפקדים, ההמולה נקטעה בבת אחת.

שקט.

צלצל הטלפון החריד אותי. הרמתי מיד את השפופרת להשתיק את הצלצל. "כן," עניתי וסימני הבהלה והשפעת הקולות מלחצנית עדיין בקולי.

"עוד פעם את?" רטן קול חד של אישה, "תני לי כבר את יואל."

"יואל. יואל? אין כאן יואל," סגרתי לאט את הטלפון ויחזקאל שוב אמר. "גנץ, הוא נסע במקומי. אני הייתי צריך להיות שם."

העיניים שלו. המעמסה של המבט היתה מעיקה. המבט הכאוב והאומלל שלו היה תלוי בי. ניסיתי לקרוא שוב למוני ולדנסקי ולגינצבורג, אף אחד מהם לא ענה. יחזקאל טמן את ראשו חזק בכפות ידיו.

"לחצנית נפלה," חזר מישהו במבצעים על ההודעה.

העיניים שלי היו יבשות, לא בכיתי. האם ההלם עוצר דמעות? כל זה לא קרה באמת. זה סיוט. זה ייגמר.

* * *

רק לפני מספר ימים שאלתי את עמיקם "כמה זה דיביזיה?" זה היה כשסיירנו במעוז כתובה ביום שמש כחול ללא אובך.

"בערך חמשת אלפים לוחמים. רגלים. ועוד שלוש מאות טנקים."

הבטתי במשקפת וניסיתי לאמוד מה זה דיביזיה, ושוב התמקדתי בחייל המצרי שכיבס את גרביו בתעלה. מהרמפה של המעוז היה קשה לראות מה יש מהעבר השני. עמיקם טיפס על מגדל התצפית הגבוה ואני אחריו. המראה שנגלה לפני היה מפתיע, החסרתי פעימה. מחנה צבאי ענק השתרע לפני. מאות משאיות וציוד בלי רשתות הסוואה. נשימתי נעתקה לרגע. זה היה מפחיד אבל, לא מאיים. מטיל מורא, אך לא היה בי שום מורא. כמו צפייה בסרט אימה מפחיד, אבל, לא יכול לגעת בכך. עמדתי גבוה, על מגדל התצפית, לא מאויימת, מאחורי עמד צבא בלתי מנוצח שהביס את צבאות ערב בששה ימים. מעטים מול רבים. ודוד וגולית. ואני על גג העולם.

"פה, עכשיו, יש דיביזיה שלמה של מצרים?" שאלתי וכובס הגרביים השליך סבון לחברו שכיבס גופיה לבנה. הסבון נפל למים והם צחקו ביניהם.

"כן" ענה עמיקם "ועוד חטיבה של מאה טנקים בערך, ועוד חטיבה של חיל רגלים. משהו כמו עוד אלף ומאתיים לוחמים."

"קצת מוגזם. לא? תרגיל עם כל כך הרבה כוחות?"

"כן."

"עם כל כך הרבה ציוד ותחמושת ואלפי חיילים?"

"כן."

"אז מה ההבדל בין תרגיל להכנות אמיתיות?"

"אין הבדל," ענה עמיקם, "אבל אל תדאגי. תסמכי על צה"ל."

"אני לא דואגת. סתם חשבתי שיש להם תרגילים מסובכים."

* * *

עכשיו כל הכוחות האלה כל אלפי החיילים האלה מול לוחמים בודדים בכל מעוז, או מה שנשאר מהם. ושלושים וארבעה טנקים של גדוד עשת, או מה שנשאר מהם. והם שם במעוזים כנגד כל הסיכויים ממשיכים להילחם ולעצור בגופם דיביזיה שלמה של מצרים. ללא שום תגבורת, ללא תמיכה וללא סיוע מחיל האוויר. לבדם.

"איפה המטוסים שלנו?!!" שאלתי שוב.

ברקו נפנף בכפות ידיו בתנועות ציפור ואמר בקול מר וחסר אמון "תגידי להם שהציפורים בדרך."

"תחנות תלם כאן תלם, הציפורים בדרך, תחזיקו מעמד," אמרתי ולא אמרתי כלום, וכעסתי על עצמי.

מילים לפעמים יכולות להיות מעצבנות. מאוד מעצבנות. "ציפורים, גם כן מילה מטומטמת למטוסים," זרקתי לחלל האוויר.

ולרגע נראה כל האירוע מרוחק ואני צופה בעוד סרט על מלחמת השחרור, קרב של מעטים מול רבים וחירוף נפש...

* * *

צעדים כבדים נשמעו בירידה לבונקר ויואב הסגן של מוטי מפקד הפלוגה הופיע ונעמד פרוץ ומפויח בצומת החמ"ל. יואב, החבר הטוב של דניאל. עיניו התרוצצו ומבטו נדד לכל הכיוונים. הוא הביט ימינה למבצעים כמחפש מישהו.

"יואב, אחזתי בידו והכנסתי אותו פנימה לקשר."

"אין לי הרבה זמן..."

"יואב מה קורה שם?" קטעתי אותו. "מה עם כולם? איפה הם?"

"אש תופת. אי אפשר לזוז... חטפנו, כמויות, אדירות, של טילים, נגד טנקים. כולם נפגעו, גם הטנקים. כל הגדוד הלך." יואב דבר באיטיות בהפסקות גדולות בין המילים, עיניו שהתרוצצו קודם ננעצו בנקודה לא ברורה בחלל.

"יואב, אתה בסדר?" יואב הניד פעם אחת בראשו בהיסח הדעת.

"איפה כולם?" שאלתי שוב וכיוונתי לדניאל.

"אין כולם. אין גדוד עשת יותר. יש הרבה הרוגים. הרבה מאוד. גם יוחנן המ"פ נהרג."

הבטן שלי התכווצה, שמעתי הכל בקשר אבל רק עכשיו, כששמעתי את יואב התחלתי לעכל את הדברים.

"ומה עם איתן ומוטי ומרום?"

יואב הניד ראשו "לא יודע."

"ודניאל? אתה יודע מה עם דניאל?"

"לא, לא נתקלתי בו. אני חייב לצאת, אבל קודם..." יואב הניח יד על עורפו ושתק כאילו שכח מה שרצה להגיד.

שתקתי גם אני.

ממעוז אורקל הודיעו שהצליחו להדוף התקפה נוספת וביקשו תגבורת. זה היה מושיק, אחד הטנקיסטים שהוצבו במעוז אורקל.

מושיק הבישן. מפלוגה אלף, של דניאל.

"אנחנו בסדר גמור" דיווח "אפילו יותר מבסדר. משתלטים על המצב..." קולו נשמע אופטימי, אפילו, כמעט שמח. המבוכה והביישנות שלו נעלמו כליל בקשר.

"הטנקים באורקל בסדר וגם בבודפשט," ניסיתי לנחם את יואב אבל הוא עדיין נראה מנותק ולא התייחס לחילופי הדברים ביני לבין מושיק. פיצוץ עז קטע את קולו של מושיק. מאותם פיצוצים שפרקו אותי שוב לרסיסים כל פעם מחדש.

"הוא נפגע", אמרתי בחצי קול אבל יואב לא הגיב. נראה שהיה במקום אחר, ושום דבר כבר לא היה משנה לו.

יואב?!"

יואב בהה בי והנהן באיטיות.

יחזקאל הציץ בפתח במבט מודאג, "נו, שמעת כבר מגנץ?"

הנדתי לשלילה, ומבטו של יחזקאל גרם לי להוסיף, "אני חושבת שהוא ירד מהג'יפ לתפוס מחסה. אולי אין לידו מכשיר קשר." יחזקאל הביט בי כמעט מחייך והנהן כמסכים לדברי.

קראתי למושיק. וקראתי שוב למושיק. רק שיענה. שיענה.

"אני צריך ללכת", אמר יואב והתעכב עוד מעט ונראה טרוד, "אני צריך ללכת", אמר שוב ובתנועה איטית הסיר שרשרת זהב מעל צווארו. וטמן אותה בכף ידי.

"תמי, אם אני לא חוזר חי, אני מבקש שתתני את השרשרת הזאת למאי. תגידי לה..."

שאני אוהב אותה."

בהיתי בשרשרת שבידי ובהיתי ביואב ושוב קראתי למושיק. לא היתה תשובה.

"אם אתה שומע תלחץ על הכפתור", הוספתי, מתקשה לנתק את מבטי משרשרת הזהב שבידי.

אולי הם בכל זאת שומעים אותי? אולי רק הטנק נפגע, והם לא יכולים להגיע למכשיר הקשר? אולי?

"יואב, הוא לא עונה."

"כן", אמר יואב "תמסרי את השרשרת למאי, אל תשכחי. תגידי לה שאני אוהב אותה."

באותו רגע נתמלאתי קנאה במאי. יואב טרח לעזוב הכל באמצע המלחמה כדי למסור לה שרשרת ולהגיד לה שהוא אוהב אותה.

ודניאל היה אומר, "נו בחייך, מה את עושה עניין."

מתאים למאי שיעשו מחווה כזאת בשבילה. זה היה מסוג הדברים שהיו מובנים מאליהם בעיניה. היא נתנה הרגשה, שהכל מגיע לה. וכשחושבים ככה הכל באמת מגיע.

מאי שרתה בבסיס סמוך. נפגשנו בתחנת השקם הגדול באל עריש, שם עצרו כל ההסעות להפסקה ארוכה בדרך אל ומסיני. יואב הלך לקנות למאי שוקו מוקה ודניאל ניצל את ההזדמנות והכיר בינינו.

המחשבות שלי נדדו שוב לדניאל, לאותו רגע קסום שבו עמדנו שנינו על הדיונה והוא ניקה את הגריז מלחיי.

"יואב, לא ראית את דניאל??"

יואב הניד בראשו לשלילה. "לא." ואז הביט אל תוך עיני: "את לא שמעת ממנו? את הרי שומעת פה את כולם."

"בפעם האחרונה הוא הודיע שהוא בדרך למפרקת, אני לא יודעת מה קורה שם, אבל אף טנק לא הצליח להגיע אליהם."

יואב לא הגיב ופנה ללכת. בפתח נעצר ואמר שוב לפני שיצא.

"תמסרי את השרשרת למאי, בסדר?"

המשכתי לקרוא למושיק. לא יכולתי להשלים עם העובדה שהוא נפגע.

"תענה לי, תן סימן האם שומע?"

הבחנתי בשליש שעושה את דרכו מהמבצעים הישר לקשר, העפתי בו מבט עוין. רציתי שלא יהיה לו נעים ונוח להישאר.

"אני חייב קלצ'ניקוב," לא התאפק למלמל למרות החומה העוינת שהצבתי מולו, אבל הפעם לא התעכב ויצא במהירות כאילו היה בדרך להשיג לעצמו אחד.

ברקו ויחזקאל הציצו מהפתח. פתאום נשמע קולו של מושיק. הוא בסדר.

"בסדר גמור. מתנצל הייתי קצת עסוק. היו לנו אורחים לא קרואים פה."

חייכתי. ההומור, יחי ההומור, ומושיק, בסדר.

ומישהו מהצוות של מושיק הוסיף "בטח עסוק, תלם, הוא הוריד עכשיו שבעה עשר טנקים."

ברקו ויחזקאל צעקו, "יש. יש!! שבע עשרה טנקים." רציתי לצעוק איתם, אבל בקשר חייבים להיות ענייניים: "כל הכבוד. וההתנצלות מתקבלת," אמרתי. מושיק הביישן היה צנוע מכדי לדווח בעצמו על האירוע.

ושוב עדה צלצלה. "תמי שמעת משהו? מישל דואגת לדנסקי."

לא שמעתי. ושוב חזרתי ואמרתי שזה לא אומר כלום. הם בטח תפסו מחסה, אולי המכשיר, אולי הרכב.

עדה מיהרה להתלחש איתי שאולי יש משהו אינטימי בין דנסקי למישל. "יכול להיות?"

"אולי," עניתי בהיסח הדעת.

"החברה בעמדות ביקשו אוכל ואנחנו הכנו להם סנדוויץ' עם קומפוט, זה מה שיש לאכול" צחקה עדה וברקע נשמעו גם קולות הצחוק והדיבור של הבנות בבונקר. או שכך היה נדמה לי. לרגע לא חשבתי שהמצב בבונקר הבנות קשה ולחוץ. לבונקר הקטן הזה, הגיעו גם כל הבנות מהגדודים שמסביב והוא נעשה צפוף עד כדי כך שלא היה בו מספיק מקום והבנות נאלצו לעמוד. ענת קצינת החן ארגנה תורניות ישיבה, מי תעמוד ומי תשב. עדה יצאה מדי פעם לתורניות בחדר צופן, ובמרכזיה עבדו ניקול ומישל כמעט ללא הפוגה.

בנוסף לצפיפות הכמעט בלתי אפשרית, התעצמו המתח והדאגה כשלבונקר הדחוס זרמו הידיעות על מה שמתחולל בחוץ ועל החברים שנהרגו.

והידיעה על חיילי הקומנדו המצרי שמסתובבים בשטח תרמה עוד לחרדה הגדולה. ומול פקעת העצבים הזו התמודדה לבדה ענת, קצינת החן הקטנה שעוד לא מלאו לה תשע עשרה, מתאמצת לסנן את הידיעות שנכנסות דרך הדלת, להגן על הבנות 'שלה' כשהיא בקושי יכולה לנוע מאחת לשניה. וכל אותו זמן אף מפקד בכיר בבסיס לא ניגש לא התעניין ולא התייחס אליהן.

להשאיר את כל הבנות בבונקר אחד היתה עוד החלטה שבדיעבד התבררה כלא יעילה, גם בגלל הצפיפות המחניקה וגם כי חלק מהחיילות יכלו ורצו אילו ניתן היה להן, לעזור עם הפצועים הרבים שהגיעו לתאג"ד שם היו זקוקים נואשות לעזרה. ולו רק כדי שיהיה מישהו עם הפצועים, או יתקשר עבורם הביתה. אבל בתוך ההפתעה והבלבול אף אחד לא נתן את הדעת על כך.

"מה זאת אומרת סנדוויץ' קומפוט? איזה קומפוט?"

אוזני היו כרויות לרשתות הקשר, וגם קצת לקולות המוכרים של הבנות, ועיני עקבו אחרי ברקו ששלף קופסת סיגריות מכיסו.

"זה מה שיש בבונקר בנות, רק לחם וקופסאות של משמשים ואפרסקים משומרים, והרבה, הסבירה עדה.

ביד אחת תמרן ברקו לשחרר סיגריה מהחפיסה, ושלף אחת מהן בפיו. עיניו בינתיים בקשר ולא הסרתי עיני ממנו.

"תמי. תמי? " קראה עדה בטלפון.

ברקו נגס בחטיף שוקולד פריך כשידו השנייה ממששת בכיסי מכנסיו וחולצתו אחרי גפרורים.

"תמי? תמי את שם? מה קורה?"

ברקו מצא קופסת גפרורים בכיס התחתון של מכנסיו הדגמ"ח שלו תפח עליהם מעט, לוודא שאכן נמצא מבוקשו ושלף אותה בחיוך של הנאה.

"אל תעשן פה" בקשתי.

"מה יש לך? סיגריה, ענה ברקו בביטול אופייני.

"ברקוביץ' אל תעשן פה. בבקשה, " ציינתי בשקט.

"עזבי, מה יש לך. מלחמה, " ענה.

לקחתי אוויר וגייסתי כעס גדול, כמעט צווחני.

"תצא מפה עם הסיגריה המסריחה שלך! לך מפה! אתה לא מבין. אל תעשן כאן."

מופתע מעוצמת הכעס הכמעט היסטרי, ברקו הביט בי בעיניים פעורות הרים ידיים ונסוג למבצעים.

"בסדר, בסדר. כולה סיגריה."

"את רוצה להגיד לי ששמתם קומפוט של משמשים ואפרסקים בין שתי פרוסות לחם?"

המשכתי את השיחה עם עדה.

עדה צחקה בקול, "כן. חילקנו להם בין העמדות והם טרפו הכל." עדה המשיכה לצחוק, "את לא באמת כעסת עכשיו על ברקוביץ'?"

"לא, מה פתאום, " עניתי, "אבל כשצועקים זה עובד. בעיקר על ברקו."

שמעתי בקשר שצוות שלוש בית של ספיר שהיה בדרכו למפרקת מבקש עזרה וסגרתי מיד את הטלפון. ביקשתי לדעת את מיקומו.

"לאאא!" נשמעה צעקה כתשובה ובהמשך קולות צוות הטנק "הוא נשרף. תוציא אותו, תוציא אותו מפה. תמשוך. הרגליים. הוא נשרף. כבו את האש. את האש. הוא נשרף. אל תמות לי. אני כאן. אני כאן."

שאלתי ברשת הטנקים אם יש מי ששומע ויכול לגשת לעזרה. לפעמים אמרתי סתם דברים. כי הרגשתי שצריך להגיד משהו. עזרה? לא? ומי בכלל יכול לתת אותה. תחושת הבלבול ואי הסדר גברו. קראתי שוב והרגשתי מנדנדת ומיותרת ורציתי להרפות ולא יכולתי וקראתי שוב כאילו יש בכוח הקריאות שלי לעזור במשהו. די כבר. זה לא נגמר. והזעם הזה של חוסר

האונים. חוסר אונים מוחלט שפוגע בי בעוצמה כזאת, בפעם הראשונה בחיים. איך זה שאי אפשר לעשות שום דבר?

ממעוז מפרקת הודיעו שיש הרבה נפגעים, הרופא נהרג והם מבקשים חילוץ. המצב בכל המעוזים החמיר והרשתות מלאו בתחנות לתחמושת, לתגבורת ובעיקר לסיוע אווירי. עכשיו. מהר.

מפקדי המעוזים, לפחות אלה שנותרו בחיים ואלה שהחליפו את הנפגעים, דרשו בתוקף לדבר עם אחד הקצינים הבכירים. והקצינים הבכירים... היו עסוקים בלארגן סיוע, ולא יכלו לדבר עם המעוזים. ואני, מולם לבדי, חסרת אונים חסרת ישע וחסרת חשיבות.

חיל האוויר שלנו, רק מטוס אחד או שניים מעל למעוזים, וזהו. ברגע שהם ייכנסו לפעולה הכל יסתדר. סמכנו עליהם. אני קיוויתי, הם חיכו, והמטוסים לא הגיעו.

היו מטוסים שהגיעו, רובם נפגעו כמעט מיד, אבל לא ידעתי על כך.

חציתי את הצומת למבצעים. נראה שכל קציני ומפקדי הבסיס התרכזו שם באותו זמן, גם מי שלא היה בתפקיד מבצעי. המתח והדאגה היו סמיכים וכהים. כולם נעו כל הזמן ממקום למקום, מהטלפון למפה ושוב לטלפון ושוב למפה. בצפיפות הגדולה ובהמולה הגדולה ששררה שם אף אחד לא ישב. סימנו מפות, ענו לטלפונים, צעקו ודיברו בו זמנית ויצרו עוד המולה.

ופתאום גם אני צעקתי. "איפה המטוסים שלנו? מה קורה? יש סיכוי לקבל כבר תגבורת מחיל האוויר?" חלק מהמבטים הופנו אלי, אבל רק לרגע, אף אחד לא השיב. מה אני שואלת? הרי אף מפקד לא ייתן לי תשובה, אני רק קשרית. ובכל זאת שאלתי.

"מה קורה פה? תגידו לי. המעוזים זקוקים לעזרה. דחוף. אתם לא שומעים אותם?"

פניתי למח"ט. "המח"ט, מה עם חיל האוויר? איפה המטוסים שלנו? הם לא יחזיקו מעמד שם."

המח"ט נראה עם מבט מיוסר ולא ענה. רק לא המבט המיוסר הזה. שנוסך חוסר בטחון. שיחזור להיראות בטוח כמו קודם. הוא לא ענה, גם לא הביט בי.

באותם רגעים, האפשרות שהמטוסים לא יגיעו למעוזים, כלל לא עלתה על דעתי.

"אתה יכול לדבר איתם?" שאלתי את המח"ט, "המח"ט, אתה יכול? אתה יכול רגע לדבר איתם עם המעוזים?" ניסיתי לסיים את המשפט מהר, לפני שיגיע לטלפון שהושט לו מבין כל סוללת הטלפונים. אבל הטלפון הקדים אותי והמח"ט מיהר לקבל את השיחה.

"לא עכשיו", פלט לעברי. אכזבה מעיקה התיישבה עלי. רציתי שמפקד החטיבה או משהו אחר מהקצינים ידבר עם המעוזים. שמישהו ייקח ממני את המיקרופון ויעמוד מול המעוזים ויפקד. יגיד משהו. ידבר אליהם.

חזרתי לקשר. ו...קפאתי במקומי, אף שריר בגופי לא זז. ושוב, לרגע לא הצלחתי לנשום. בקצה החדר, ליד פתח החירום, חמק לו העקרב הצהוב ונעלם. ולמרות שנעלם, קפצתי בכל זאת על הדלפק.

פעימות הלב שלי יצאו מהקצב הרגיל והלמו בקצב משלהם. פרוע. לא אחיד. רגע ארוך לא עניתי לקריאות בקשר. נשארתי לשבת על הדלפק כשעיני בולשות אחר פתח החירום בציפיה דרוכה.

* * *

מה קרה למושיקו שהוריד שבע עשרה טנקים? האם דניאל נפגע? גינצבורג ודנסקי?
והלוחמים במעוזים, האם יישרדו? או ייפלו בשבי? או ש...

ואיך טלית אחת הצילה חיים, בנס.

* * *

כל הזכויות שמורות ©

כל הזכויות שמורות למחברת. אין להעתיק, לשכפל, לצלם, לתרגם, להקליט, לשדר, בכל אמצעי
מכני, דיגיטלי, אופטי, מגנטי ו/או אחר – בין אם לשימוש פנימי ו/או לשימוש מסחרי.

"רק ביום ראשון, 7.10.73, בשעה 22:30, קיבלתי הוראה, בקול נשי (קשרית) המורה לנו לנטוש/לסגת. האם לא מן התבונה הצבאית היה שפקודה כזו תימסר על ידי מפקד בכיר ולו רק לענות על שאלות טכניות ומבצעיות הכחכות בנסיגה? אך שוב אני מצהיר כי לא קלמן מק ולא בשעה 20:00, אלא קשרית, ובשעה 22:30 נתנה הוראה לנטוש..." (מפקד מעוז מילאנו במלחמת יום כיפור).

תיקי וידאס, אשה במלחמת גברים. חיילת בחדר המלחמה של מפקדת בלוצה, היא הקשרית שממנה קיבל מפקד מעוז מילאנו שעל גדות תעלת סואץ, ביום השני למלחמת יום כיפור, את ההוראה לנטוש את המעוז ולסגת לכיוון מזרח.

מילאנו לא היה המעוז היחיד. גם מעוזים אחרים בגזרה הצפונית של התעלה, קיבלו הוראות נטישה דומות. לא ממפקדי הגזרה, לא ממפקדי האוגדה. הפקודה הועברה בקשר, בקול נשי, בקולה של הקשרית שנתנה את ההוראה שאמורה היתה להינתן על ידי אחרים.

קולות שתמיד איתי, אינו עוד ספר על מלחמת יום כיפור. בעזרת הקולות שנשמעו דרך רשתות הקשר בחדר המלחמה בבלוצה, מתארת תיקי וידאס מנקודת מבט שונה את ימי המלחמה הראשונים - את ההחלטות והדילמות, את ההפתעה, את קריאות העזרה של המעוזים הנצורים, את מלחמת הגבורה של הטנקיסטים שחשו לעזרה ושל חיילי המעוזים שנלחמו על חייהם. ולא פחות מזה - גם את הקולות שלא נשמעו: שתיקת המפקדים.

ספר מיוחד ומרתק שמשלב את הגעגועים לחולת סיני, לחופי הים, לשקיעות המיוחדות, לאחוות הלוחמים, עם הקולות והמראות הקשים של מלחמת הדמים שפרצה בשבת בצהריים.

דאנאקוד 115-1806
מחיר מומלץ 79 ש"ח